ŽENKLAI MAŽEIKIŲ RAJONE KAIP MENIŠKI VIETOVARDŽIŲ AKCENTAI

Vietovardžiai –tautos dvasinio ir materialaus gyvenimo atspindys, atskleidžiantis jos pasaulėžiūrą. Juose slypi asmenvardžiai, augalų, gyvūnų, amatų, profesijų, istorinių ir ekonominių įvykių, netgi ligų (epidemijų) pavadinimai, geografinės ir gamtinės gyvenimo sąlygos. Vietovardžiai – tai atminties ir kalbos lobynas, labai svarbi nematerialiojo šalies kultūros paveldo dalis, o kartu ir mūsų protėvių kūrybingumo išraiška.

Mažeikių rajono vietovardžiai buvo rinkti dar prieš Antrąjį pasaulinį karą. 1973–1974 m. Lietuvių kalbos ir literatūros institutui buvo perduota apie 100 Juodeikių bei Reivyčių apylinkių vietovių pavadinimų, kuriuos užrašė Mažeikių kraštotyros muziejaus mokslinė bendradarbė L. Kučinskienė. Rajono mokytojai bei mokiniai, vadovaujami mokyklų inspektoriaus A. Liaubos, 1975 m. surinko apie 850 vietovardžių iš Juodeikių, Laižuvos, Reivyčių, Sedos, Mažeikių, Šerkšnėnų, Tirkšlių, Ukrinų ir Židikų apylinkių.

Iš Žemaitijos kilęs kalbininkas, docentas Albertas Ružė 1983 m. vasarą organizavo ekspediciją. Aplankę apie 90 kaimų, surinko per pusantro tūkstančio vietovardžių. Kalbos vienetus 1995 m. rinko iš Reivyčių, Tirkšlių, Šerkšnėnų bei Laižuvos apylinkių. Tuomet Mažeikių rajone buvo užrašyta apie 7,5 tūkstančio vietovių pavadinimų.

Kaimų ir miestelių vardai gyvuos tol, kol juos kas nors prisimena. Po Lietuvos nepriklausomybė atkūrimo veiklios bendruomenės ir pavieniai asmenys suprasdami, kad privalu puoselėti vietovardžius kaip istorijos ir kalbos ir kultūros vertybę, pradėjo statyti meniškus riboženklius ar ženklus, panaudodami geležį, akmenį ar medį. Mažeikių rajone jų nedaug ir dažniausiai skirti pirmojo vietovės paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose sukakčiai. Nuo 2003 m. įamžinta 20 vietovardžių, du iš jų primena išnykusių kaimų pavadinimus.

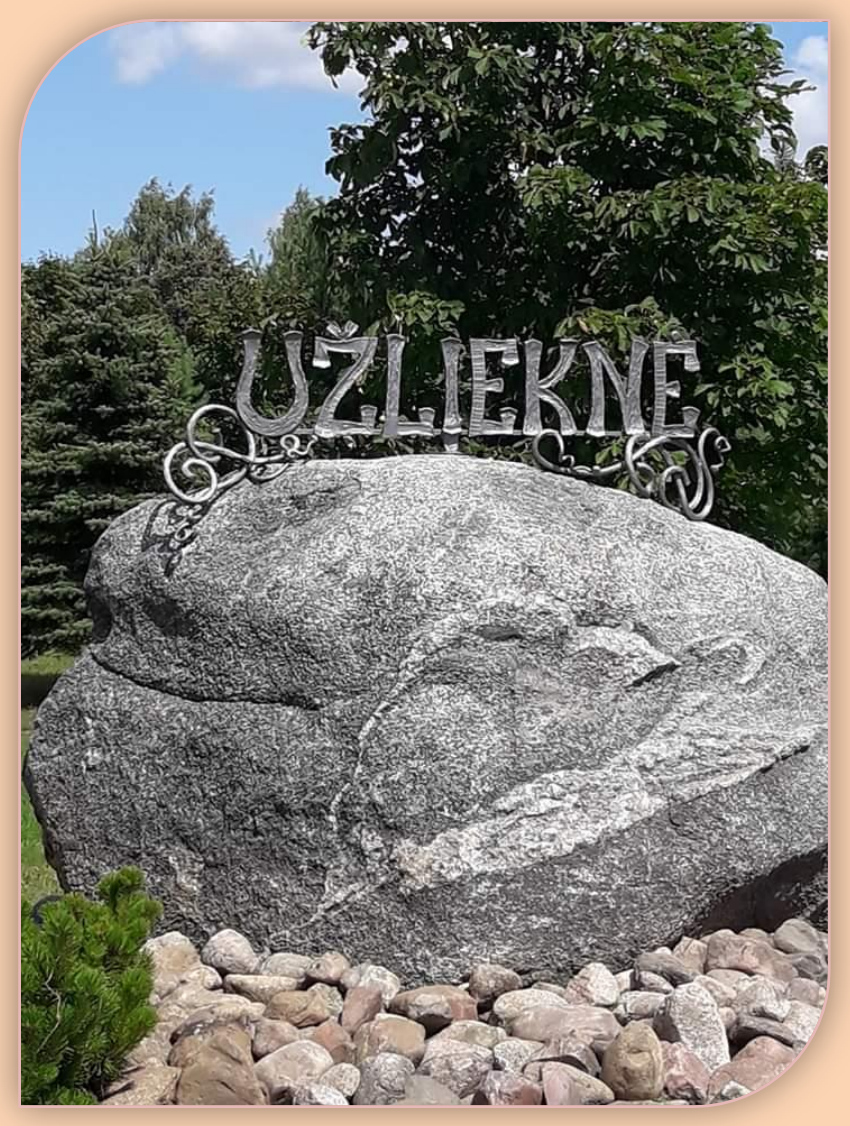

Užlieknės kaimas 2019-07-19 pasipuošė dideliu akmeniniu riboženkliu. Užrašą nukaldino kalvis Simonas Mazeliauskas.
Nuotrauka Elenos Demulienės, 2019 m.

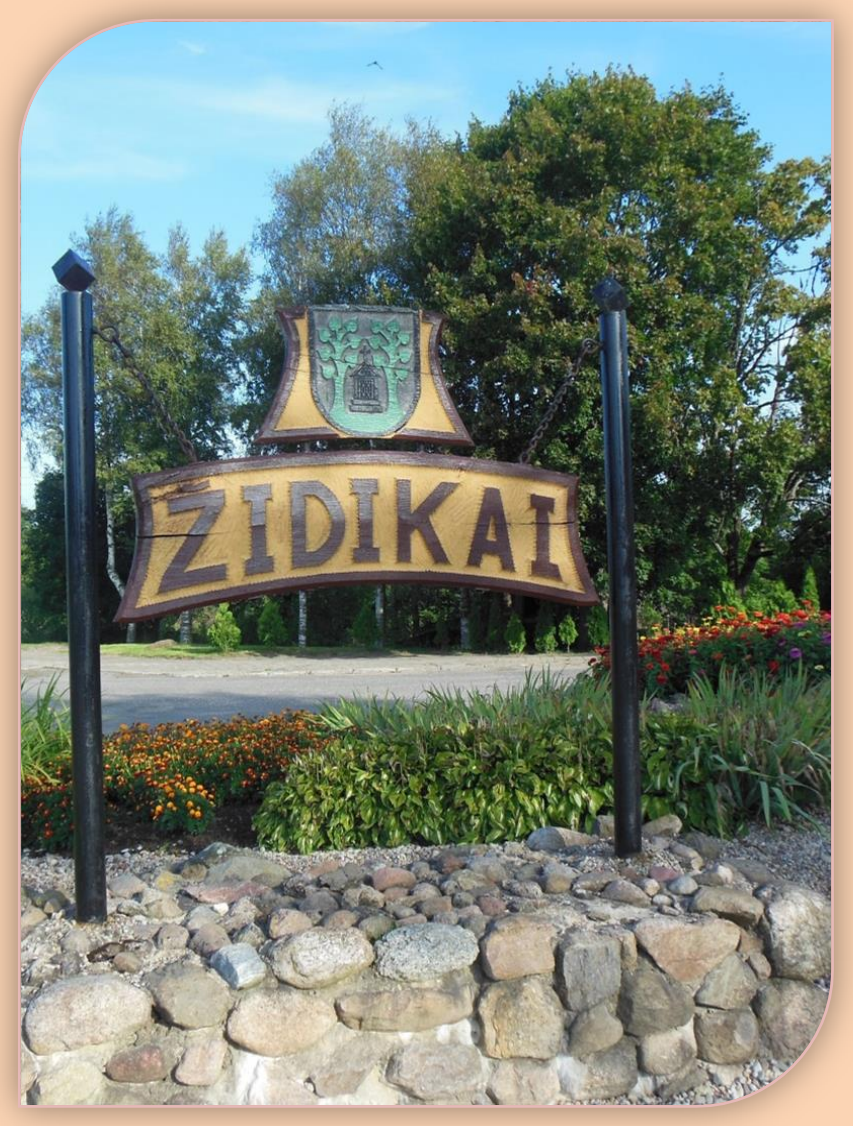

Židikų miestelio riboženklis pastatytas 2008-07-06.
Užrašą ir herbą skaptavo drožėjas Viktoras Bružas.
Nuotrauka Benitos Vaizgėlienės, 2016 m.

Prie kelio Mažeikiai-Seda 2003 m. atidengtas
dviejų dalių Šerkšnėnų kaimo riboženklis.
Darbo autorius– medžio drožėjas Vaidas Šopauskas.
Nuotrauka Rimvido Černausko, 2008 m.

Renavo kaimo medinis riboženklis pastatytas 2009-07-19.
Viršuje pakabintas vėjo supuojamas varpelis.
Autorius – skaptuotojas Ramūnas Mikalauskas.
Nuotrauka Algirdo Vilko, 2008 m.

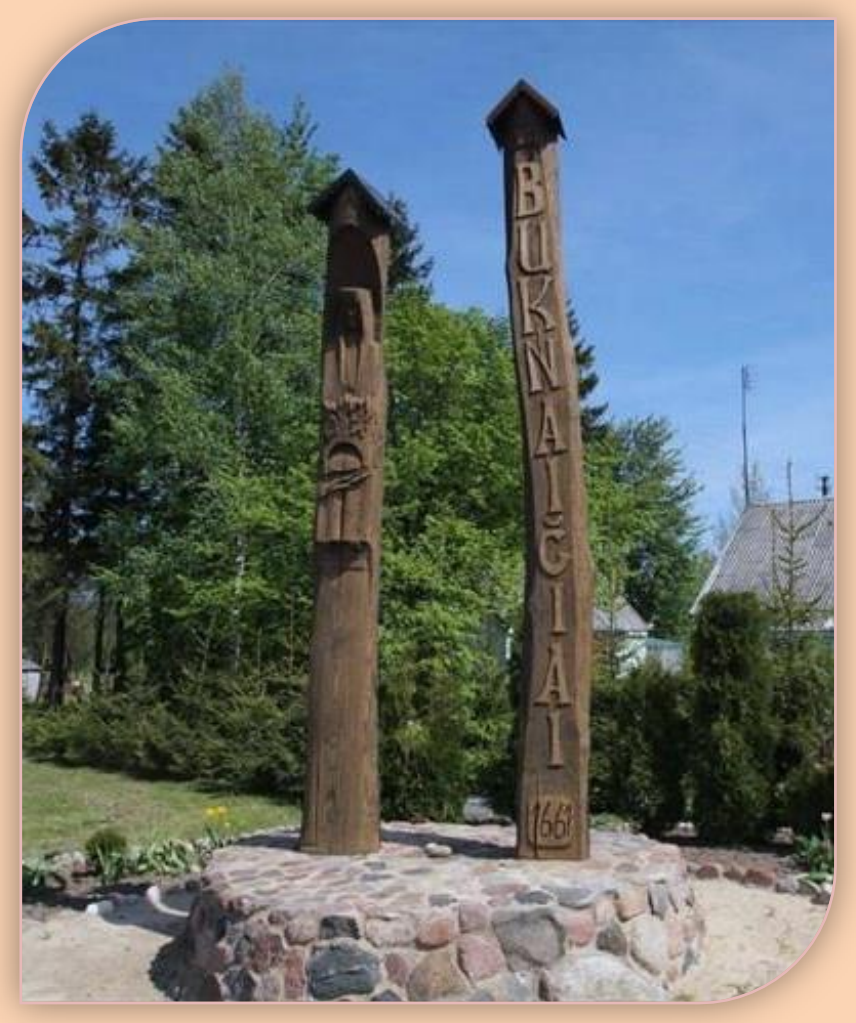

Dviejų dalių medinė skulptūra atidengta 2006-11-25.
Autorius – skaptuotojas Ramūnas Mikalauskas.
Nuotrauka Aldonos Budžienės.

Prieš įvažiavimą į Purvėnų kaimą 2011 m. vasarą pastatytas medinis riboženklis. Autorius – drožėjas Vytautas Vaizgiela.
Nuotrauka Daivos Bruklienės, 2018 m.

Palnosų kaimo ąžuolinis riboženklis pastatytas 2010-08-14. Skaptavo tautodailininkas Vitalijus Baltutis. Viršūnę padarė kalvis Martynas Stankus, o stogelį – Vladas Baltutis. Nuotrauka Algirdo Vilko, 2010 m.

Pikelių miestelio riboženklis pastatytas 2018-07-07. Skaptavo drožėjas Artūras Baltinas, metalinę saulutę su vėtrunge nukaldino tautodailininkas Virgilijus Mikuckis. Nuotrauka Petro Priedininko.

Leckavos miestelio pradžioje pastatytas medinis stogastulpis.
Meniško darbo autorius nežinomas.
Nuotrauka Violetos Dovidauskienės, 2018 m.

Balėnų kaimo riboženklis pastatytas 2006 m. vasarą.
Dvipusius užrašus išskaptavo Algis Norkus.
Nuotrauka Algirdo Vilko, 2007 m.

Bugenių kaimo riboženklį nulaužė vėtra.
Ant medžio šakų buvo pritvirtintas dvipusis užrašas.
Nuotrauka Algirdo Vilko, 2010 m.

Bugeniuose prie Plytinės gatvės tarp dviejų medžių kamienų grindinėmis pritvirtintas kaimo užrašas su pirmojo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose data.
Nuotraukos autorius nežinomas.

Jau sunykęs Tirkšlių miestelio medinis riboženklis.
Pastatytas 2006-10-24 seniūno Klemo Sobuto iniciatyva.
Nuotrauka Algirdo Vilko, 2007 m.

Ukrinų kaimo riboženklis pašventintas 2009-09-11. Užrašą laikančią paukštę nukaldino kalvis Virgilijus Mikuckis.
Nuotrauka Valdos Muravjovienės.

Nykstančiai vietovei atminti 2012-07-21 pašventintas Knabikų kaimo riboženklis. Deja, tinkamos nuotraukos rasti nepavyko.

Išnykusį Auksodės kaimą žymi akmuo su užrašu.
Nuotrauka Birutės Rudokienės, 2019 m.

Ketūnų kaimo pradžioje 2018 m. pavasarį pastatytas didelis akmuo su pritvirtintu žemaitišku užrašu.
Tai Vanagų giminės darbas.
Nuotraukos autorius nežinomas.

Auksodės kaimo simbolis – Auksinis obuolys.
Akmuo su užrašu atidengtas ir pašventintas 2013-07-13.
Sukūrė tautodailininkas Antanas Murauskas.
Nuotrauka Ingridos Braziulienės.

Prie Žemalės kelio augęs ąžuolas panaudotas stogastulpiui su pasagos imitacija ir jubiliejine data. Tautodailininko Rimanto Laimos statinys aikštės centre pašventintas 2004-08-22.
Nuotrauka Janinos Dambrauskaitės, 2016 m.

Akmuo su žemaitišku vietovės įrašu, jubiliejine data bei metais pastatytas prie Viešosios bibliotekos Bugenių filialo. Nuotrauka Valerijos Beniušienės.

ENDRIUKAITIS JUOZAS
DAINA MAŽEIKIAMS

Pakrašty pačiame Lietuvos,
Kur žemaičiai nuo seno gyvuoja,
Stovi miestas gražus ant kalvos,
Medžių rankomis kviečia, mojuoja.

Apkabintas **Ventos**
Mielą svečią jis skuba pasveikint.
Tau suteiks šilumos
Širdžiai artimas miestas – **Mažeikiai**.

Jis savam šiltame glėbyje
Jautriai glaudžia ir mažą, ir seną.
Neieškokit stebuklų jame.
Paprasčiausiai čia žmonės gyvena.

1999 m. birželio 15 d.

MAŽEIKIŲ VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Parengė Informacijos ir kraštotyros skyriaus bibliografės Dalia Alseikienė, Janina Dambrauskaitė

2019 m.